

Rehber Adayları Gözünden Turist Rehberliği Bölümleri Ders Programları ve Uygulamalardaki Yanlılıklar

Through the Eyes of Tourist Guide Candidates: Tourist Guide Departments' Courses and Errors in Practices

Mehmet KÜRKCÜ*

Öz: Bu çalışma sektörün ihtiyaçları doğrultusunda, günümüzde turist rehberi eğitiminin nasıl olması gerektiği sorusuna yanıt aramaktır. Fakülte ve meslek yüksek okullarında rehberlik bölümleri programlarının düzenlendiği dönemlerden günümüze değin, gerek ülkemizde gerekse dünyada yaşanan gelişmeler ve değişimler, ders programlarının çağın dinamiklerine ve yeniliklerine uygun olarak güncellenmesini kaçınılmaz kılmıştır. Buna karşın son yıllarda öğretimi devam eden rehber adaylarının ve yeni mezunların üniversitelerde verilen eğitimden şikayetleri gittikçe artmaktadır. Uygulama gezilerindeki gözlemler ve mesleğe kabul şartlarından birisi olan yabancı dil sınavındaki başarı oranları, eleştirilerin haklılığına işaret etmektedir. Rehberlik bölümlerindeki artış ve verilen eğitimin niteliklerinin sorgulanması kaçınılmaz bir hal almıştır. Araştırma kapsamında 18 üniversitenin rehberlik bölümleri ders programları çıkarılmış ve yurtdışındaki rehberlik eğitimi programlarıyla karşılaştırılmıştır. Böylece, öğretim sürecinde verilmesi gereken dersler ve ders yoğunlukları ile programlarda yer almalarına rağmen rehberlik mesleği için gereksiz olduğu düşünülen dersler belirlenip çözüm önerileri sunulmuştur. Turizm fakültelerinde, ortak derslere göre akademisyen kadrosu açma uygulamaları ve rehberlik eğitiminde olması gereken dersler göz önüne alındığında, turist rehberliği bölümlerinin turizm fakültelerinden ayrılarak sosyal ve beşeri bilimler ya da insan ve toplum bilimleri fakülteleri bünyesine dahil edilmeleri mesleğin ve ülke turizminin geleceği için daha faydalı olacaktır.

Anahtar sözcükler: Turist Rehberliği, Turizm Eğitimi, Akademik Personel, Müfredat

Abstract: This study with the aim of satisfying the sector's needs, seeks to answer the question of how must the education be for a tourist guide. Due to the period of courses arranged today in departments of the Tourism faculty and in vocational high schools, with the developments and changes both in our country and the world, it's the inevitable that the guidance provided by Tourism Guide courses be updated, according to the dynamics and novelties of the age. On the other hand the complaints of the candidates for tourist guides, in continuing education and the newly graduated has progressively increased over recent years. The observations made in the implementation trips and the degree of success in the language exams, which is the one of the condition of acceptance into the profession, show the rightfulness of the critics. It has been inevitable that queries arise concerning the guidance department and the quality of the education. As a part of this study, the course schedules of 18 Tourism Guidance departments at universities were brought together and these were compared with those provided by foreign guidance education programs. Thus the lessons which must be taught in the education periods, the intensity of the lessons and the lessons which are thought to be unnecessary for the work of guides, even though they are on the schedule of courses were determined and some solutions are presented. In the light of academician staff opening practices according to common lessons in tourism faculties and the lessons which must be in the education of the guidance, if tourist guidance departments add to social and human sciences faculties by leaving from tourism faculties of tourist guidance departments, it will be much more useful for future of this job and all country's tourism.

Keywords: Tourist Guidance, Tourism Education, Academic Personal, Schedule

* Dr., Paris Sorbon Üniversitesi, Sanat Tarihi ve Arkeoloji, Paris. mhmtkurkc@gmail.com

Günümüzde dijital dünyadaki ilerlemeler, turizm sektöründe, geleneksellikten yenilikçiliğe ve küreselliğe geçişi kaçınılmaz kılmaktadır. Sanal dünyada kurulan iletişim sayesinde turistler daha da bilinçlenmekte, seçimini yaparken ihtiyaç duyabileceği her türlü bilgiye kolayca ulaşip kendisine sunulan ürünleri detaylıca incelemektedir. Seyahat kararlarını, programları daha önceden deneyimleyen, bölgeyi gezen kişilerin gözlem ve yorumları, büyük ölçüde etkilemektedir. Güçlü ve söz sahibi durumuna geçen tüketici dilediği takdirde, pazarda kendisine sunulan ürünlerle yetinmeyip tatilini tamamen kendi tercihlerine göre oluşturmakta, ulaşım araçlarından konaklama tesislerine, keşfetmek istediği yerlerden katılmak istediği etkinliklere kadar, her tür detayı planlayabilmektedir. Seyahat öncesi ve hatta sürecinde ilgi duyulan yerler hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi edinmek artık iyice kolaylaşmıştır. Turistlerin yeni seyahat alışkanlıkları ve teknolojinin sağladığı avantajlar karşısında rehber de bilgilerini devamlı güncellemek zorundadır (Çetin & Kızıllırmak, 2012). Fakat daha önemlisi; rehberler üniversitede mesleğe konusunda uzman, alanında tecrübeli kişilerce hazırlanmalı, nitelikli bir eğitim alıp günümüz şartlarına uygun, yeterli ve donanımlı bir şekilde mezun olmalıdırlar.

Amaçları arasında turist rehberliği mesleğine kabul ve mesleğin icrasına ilişkin usul ve esasları düzenlemek de bulunan 7/6/2012 tarihli ve 6326 no.lu kanuna göre; turist rehberi olabilmek için öncelikle aynı adı taşıyan bölümlerin ön lisans, lisans ya da yüksek lisans programlarından mezun olmak veya turist rehberliği sertifika programlarını başarıyla tamamlamak gerekmektedir. Meslekte ihtiyaç duyulacak konular rehberlik bölümleri açılmadan önce belirlenmiş ve sonrasında geliştirilerek yönetmelikte (Madde 9 – 1) “*Sertifika programında okutulacak dersler ve konferanslar*” başlığı altında yerini almıştır. Birçok çalışmada ortaya konduğu üzere (Güven & Ceylan 2014; Hacıoğlu & Demirbulat 2014), çoğu kurumun programlarında söz konusu derslerin tamamına yer verilmediği karşımıza çıkar. Bu incelemeden elde edilen bir diğer önemli çıkarım ise müfredatta rehberlik mesleği icra edilirken gerek duyulacak bilgilerin yanında işletme ve ekonomi ağırlıklı, bir rehberle faydası tartışılır konulara fazlasıyla ağırlık verildiğidir. Bunun nedenlerinin başında; ders programlarının, alan tecrübesi kısıtlı ya da tamamen deneyimsiz kişilerce belirlenmesi gelmektedir. Turist rehberliği eğitimi sorunları son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarda detaylıca ele alınmış ve birtakım öneriler sunulmuştur (Çetin & Kızıllırmak 2012; Yenipınar & Zorkirişçi 2013; Güven & Ceylan 2014; Çokişler & Öter 2014; Kürkçü 2017).

Yöntem

Bu çalışma nitel veriler kullanılarak hazırlanmıştır. 2018 Ocak-Şubat aylarında düzenlenen TUREB Uygulama Gezisi sürecinde gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmış, geziye katılan rehber adayları arasında bir anket düzenlenmiştir. Literatür taraması ve doküman analizinin ardından verileri değerlendirmek üzere toplam 18 üniversitenin (19 Mayıs Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Batman Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi) rehberlik bölümlerinin ders programları çıkartılmış ve yurt dışındaki rehberlik eğitimi programlarıyla karşılaştırılarak çalışma gerçekleştirilmiştir.

Uygulama gezisine katılan, 4 farklı üniversiteden 23 rehber adayıyla gerçekleştirilen görüşmede, üniversite ve gezi döneminde gözlemleri ve edindikleri tecrübelerle dayanarak yanıtlamak üzere, sırasıyla üniversite sürecinde aldıkları derslerden, mesleği uygularken kendilerine yararlı olacağını düşündükleri, gereksiz buldukları ve bu düşünceleri doğrultusunda rehberlik bölümleri ders programlarında daha fazla ağırlık verilmesi gereken konuların neler olabileceği sorulmuştur.

Rehber adaylarının en yararlı buldukları dersler Tablo. 1’de, gereksiz gördükleri dersler Tablo. 2’de, ağırlık verilmesini istedikleri konular ise Tablo. 3’te verilmiştir.

Bulgular

Tablo. 1 incelendiğinde ilk sıralarda arkeoloji, mitoloji, dinler tarihi, iletişim ve dil dersleri gelmektedir. Rehber adaylarının Bizans sanatı, Osmanlı sanatı, Selçuklu sanatı, Avrupa sanatı ve çağdaş sanat tarihi konularını sanat tarihi kapsamında ziyade farklı bir disiplin olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo. 2’de amatör denizcilik, mesleği uygularken gerek duymayacaklarını düşündükleri derslerin başında yer almaktadır. Öğrencilerin ağırlıklı olarak aynı üniversiteden (Adnan Menderes Üniversitesi) gelmeleri sebebiyle bu durum ortaya çıkmıştır ve yapılan incelemeler sonrasında bu dersin başka herhangi bir rehberlik bölümünde verilmediği saptanmıştır. Diğer üniversitelerden gelen rehber adaylarının da lüzumsuz olduğu düşüncesini paylaştıkları dersler sırasıyla ekonomi, pazarlama, hijyen sanitasyon, işletme ve yer hizmetleridir.

Rehber adaylarının daha yoğun olması gerektiğini düşündükleri, Tablo. 3’te yer alan konular, yararlı buldukları derslerle uyum göstermektedir. Arkeoloji, mitoloji ve sanat tarihi derslerinin hemen ardından mesleğe kabul şartlarından birisi olan yabancı dil konusunda sıkıntılar yaşadıklarından yabancı dil derslerine daha fazla yer verilmesini talep ettikleri görülmektedir. Bu nedenle iletişim dersi, Tablo. 3’te altıncı sıraya gerilemiş olmalıdır.

Tablo 1. Rehber adaylarının mesleği uygularken gerekli gördükleri dersler (Anket uygulandığı tarihte rehber adaylarına Antik Çağ Sanatı dersi henüz verilmemişti. Yine öğrencilerin Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Selçuklu Sanatı, Avrupa Sanatı ve Çağdaş Sanat Tarihi derslerini Sanat Tarihinden farklı algıladıkları tespit edilmiştir.)

Arkeoloji	20	Ülkeler ve Kültürleri	3
Mitoloji	18	Anadolu Tarihi	2
Dinler Tarihi	12	Dünya Coğ. ve Sey. Dest.	2
İletişim	11	Genel Turizm	1
Dil Dersleri	10	Konaklama İşletmeciliği	1
Fauna ve Flora	10	Sağlık ve ilk yardım	1
Antik Çağda Günlük Yaşam	7	Seyahat Acentacılığı	1
İkonografi	7	Terminoloji	1
Türk Folklorü	7	Turizme Giriş	1
Türk Tarihi	7		
Mevzuat ve Turizm Hukuku	6	Bizans Sanatı*	12
Düşünce Tarihi	5	Osmanlı Sanatı	12
Turist Rehberliği	5	Selçuklu Sanatı	12
Türkiye Turizm Coğrafyası	5	Anadolu El Sanatları	8
Uygarlık Tarihi	4	Sanat Tarihi	7
Araştırma Yöntemleri	3	Avrupa Sanatı	3
İlk Yardım	3	Çağdaş Sanat Tarihi	2

Tablo 2. Rehber adaylarının gereksiz buldukları dersler (Hukukun Temel kavramları ve Turizm Hukuku ile birlikte değerlendirilmiştir.)

Amatör Denizcilik	16	Fauna ve Flora	2
Ekonomi	14	İstatistik	2
Pazarlama	13	Küresel Dağıtım Sistemleri	2
Hijyen Sanitasyon	12	Muhasebe	2
İşletme	12	Sunum Teknikleri	2

Yer Hizmetleri	9	Tur Operatörlüğü	2
Örgütsel Davranış	8	Tur Yönetimi	2
*Hukuk	7	Araştırma Yöntemleri	1
Toplantı ve Kongre Yönetimi	7	Biletleme	1
Turizm Davranışı	7	Bilgi Teknolojileri	1
İnsan Kaynakları ve Yönetimi	6	Havayolu Biletleme	1
Temel Bilgi (Bilişim) Teknolojileri	6	İlk Yardım	1
Seyahat Acentacılığı	6	İşletmeciler İçin Matematik	1
Yönetim Organizasyonu	6	Maliyet Analizi	1
Konaklama İşletmeleri (işletmeciliği)	5	Oral Hijyen	1
Turizm Ekonomisi	5	Özel İlgil Turizmi	1
Turizm Pazarlaması	5	Protokol Kuralları	1
Beslenme	4	Rekreasyon ve Animasyon	1
Turizm İşletmelerinde Stratejik Yönetim	4	Seyahat Destinasyonu	1
Turizme Giriş	4	Sosyal Sorumluluk Projesi	1
Uluslararası Havayolu Biletleme	4	Turist Rehberliği (öğretim elemanından dolayı)	1
Turizmde Tanıtma	3	Uluslararası Turizm Hareketleri	1
İş (Meslek) Etiği	3	Yer İşletmeleri	1

Tablo 3. Rehber adaylarınca daha yoğun verilmesi istenen dersler

Arkeoloji	12	Doğa Sporlarıyla İlgili Dersler	1
Mitoloji	12	Edebiyat	1
Sanat Tarihi	11	Geleneksel Konut Mimarisi	1
Dil Dersleri	9	Genel Restorasyon Teknikleri	1
Dinler Tarihi	7	Görgü kuralları	1
İletişim	4	Heykel Sanatı	1
Türk Tarihi	4	İkonografi	1
Anadolu Uygarlıkları	3	İslam Sanatı	1
Bizans Sanatı	2	Latince	1
Düşünce Tarihi	2	Mimarlık	1
Sunum Teknikleri	2	Müzecilik	1
Turist Rehberliği	2	Osmanlı Tarihi	1
Anadolu El Sanatları	1	Selçuklu Sanatı	1
Anadolu Tarihi	1	Tarih	1
Antik Çağlarda Yaşam	1	Tarihi Yapılarda Malzeme Sorunları	1
Antik Yunanca	1	Türk Süslemelerinde Desen Uygulamaları	1
Beden Dili Eğitimi	1	Türkiye Turizm Coğrafyası	1

Değerlendirme

Anketten elde edilen verilere göre rehber adayları; Bizans sanatı, Osmanlı sanatı, Selçuklu sanatı, Avrupa sanatı ve Çağdaş sanat tarihi konularını sanat tarihi kapsamında değil de farklı bir disiplin olarak değerlendirmektedir. Hâlbuki sanat tarihinin konusu; bilinen en eskiden günümüze, tüm insanlığın sanatını içermektedir. Buradan hareketle, rehber adaylarının meslekleri için en yararlı buldukları dersin sanat tarihi olduğu rahatça ifade edilebilir. Sanat olmaksızın değil turizm yaşam dahi düşünülemez. Sanat tarihi, uygarlık tarihi, arkeoloji ve tarih kendi içlerinde, birbirleriyle bağlantılı disiplinlerdir. Rehberlik mesleğinin temelini oluştururlar ve turizmin her türlü için gereklidirler. Bu bulgulardan başlıcaları daha önceki araştırmalarda da vurgulanmıştır (Yarcan 2007).

Sektörde tecrübeli rehber eğitimci eşliğinde gerçekleştirdikleri uygulama gezisi sonrasında

da rehber adayları, gördükleri yerler hakkında bilgilerinin yetersizliğinin farkına vardıklarını, üniversitelerde “mesleği icra ederken hiçbir işlerine yaramayacak dersler” verilmesinin bu eksikliğin başlıca sebepleri arasında yer aldığını ifade etmektedirler. Yararlı buldukları dersler yönetmelikle uyum gösterirken gereksiz bulunanların büyük bir kısmının Ekonomi, İşletme, Konaklama ya da Seyahat İşletmeciliği bölümlerinde verilen dersler olduğu dikkat çekmektedir (Ek 1). Çokişler, 3. Turizm Şurası’na sunduğu çalışmasında “Birtakım konuların öne çıkarılması, en az onlar kadar önemli başka konuların müfredat dışı kalması sonucunu beraberinde getirecektir” (2017, 332) dese de bir sonraki sayfada bu söyledikleriyle çelişmekte ve bu çalışmanın konusunu oluşturan sorunlardan birini gözler önüne sermektedir: “...öğretim üyesi eksikliği nedeniyle konan fazla dersler müfredattan çıkarılabilecektir” (2017, 333). Çokişler’in ileri sürdüğünün aksine, bir takım konuların öne çıkarılması rehberlik eğitimi için şarttır ve doğru belirlendiği takdirde hiçbir önemli konunun müfredat dışı kalması söz konusu olmayacaktır. Fazla ve gereksiz derslerin müfredat dışı bırakılması ve bunların yerine meslekte daha faydalı olanların ağırlık kazanması soruna çözüm getirecektir. 18 üniversitenin rehberlik bölümlerinin programları sıralandığında meslek için gereksiz derslerin rehber adaylarının bahsettiklerinden çok daha fazla olduğu görülmektedir (Ek 1). Bu yanlış uygulamayı düzeltmek ve yararlı konuları belirlemek için meslekle bağlantısı, ilgisi olmayan, alan tecrübesinden yoksun kişilere değil, TUREB, oda başkanları ve meslekte uzun yıllar geçirmiş rehberlere ve onların görüşlerine ihtiyaç vardır. Birçok bölümde bugüne kadar belirlenen ders programları ve uygulamaların artık donanımlı ve nitelikli rehber yetiştirmekte yetersiz kaldığı ve güncellenmesi gerektiği net bir şekilde ortadadır. Bunun başlıca sebebi rehberlik bölümlerinde verilen işletme ve ekonomi ağırlıklı dersler olduğu kadar öğretim kurumlarında, uygulama ve alan tecrübeli akademisyenlerin eksikliğidir. Uygulama gezisine katılan öğrenciler daha gezinin ilk günlerinden başlayarak bu eksikliklerin ve uygulamalardaki hataların farkına varmakta, gözlemlerini cesurca dile getirmektedirler:

“Okulumdaki öğretim üyelerinin (2 üye hariç) bana kazandırdıkları hiçbir şey yoktur. 3,38 ortalama ile mezun oldum fakat şu anki bilgilerim 1,00’in altındadır. Bunun sebebi sınav odaklı çalışmaya teşvik edilmemdir” (Yeni Mezun).

“Uygulama gezisi açık konuşmak gerekirse uyanmamı sağladı. Eksik yönlerimi bana gösteren bir role-play gibiydi. Beni araştırma yapmaya, eleştirel düşünmeye ve daha farklı bakmaya yöneltti” (4. Sınıf öğrencisi).

“Bu gezi sayesinde okulda öğrendiğim, daha doğrusu ezberlediğim çoğu bilginin uçup gittiğini gördüm. Aslında okullarda teoriğin yanı sıra uygulama da konulmuş olsa, hayal ettiklerimizi bir de sahada görebilsek ve bunlar da son senelere kalmayıp bilgiler tazeyken yapılırsa daha kalıcı olacaktı, bu gezi sayesinde anlamış oldum” (4. Sınıf öğrencisi)

“...almış olduğum pazarlama, ekonomi, yer hizmetleri, tur operatörlüğü, amatör denizcilik, işletme, seyahat acentacılığı, hijyen ve sanitasyon gibi derslerin meslek hayatıma hiçbir katkı sağlamayacağını düşünüyorum” (4. Sınıf öğrencisi).

“Konaklama işletmeleri ve seyahat acentacılığı gibi dersler dışarıdan bakınca yararlı gibi duruyor ancak içeriğinde çok fazla işimize yaramayacak şeyler öğreniyoruz. Örneğin Housekeeping’te kullanılan malzemeler, ön büroda kullanılan bilgisayar programları gibi bizimle pek de

alakası olmayan içerikleri var derslerin. Bir de havayolu biletleme dersi var...” (3. Sınıf öğrencisi).

“...Şunu da söylemek isterim ki [...] Üniversitesi Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü sanki tek bir vafsa sahip insanlar yetiştirmişçesine, neredeyse sadece işletmecilik derslerine ağırlık vermektedir ve rehber yetiştirme oranı hayli düşüktür. Yüz öğrenciden bir veya iki kişi rehberlik mesleğini icra etmek istemektedir. Gereksiz ders kalabalığı yaparak insanların kafalarını bulandırmak ise bir üniversitenin yapması gereken şeylerin başında gelmelidir diye düşünüyorum” (Yeni Mezun).

Ankete katılan öğrenci ve yeni mezunların geneli benzer düşüncelere sahiptir. Bu tepkiler dikkate alınmalı, gereken değişiklikler yapıp eğitim kurumlarında bir an önce uygulamaya konulmalıdır. Ders programlarının içerikleri belirlenirken öncelik ve ağırlık rehberliğin temelini oluşturan ve birçok ülkenin rehberlik eğitim programlarında da karşımıza çıkan kültürel varlıklar, ülke tarihi, iletişim, arkeoloji ve sanat tarihi konularına verilmelidir. Tarih başlığı altında öğrencilere ülke sınırları içerisinde bulunan insanlığa ait tüm izlerin, uygarlıkların ve tarihî dönemlerin bilinen en eskiden günümüze değin karşılaştırmalı ve detaylı öğretilmesi gerekir. Türkiye topraklarının, özellikle Anadolu'nun kültürel geçmişi ve barındırdığı doğal, tarihî ve kültürel varlıklar dikkate alındığında rehber adaylarının tarih ve arkeoloji konularına öncelik verilmesini istemeleri daha iyi anlaşılmaktadır.

Bir diğer önemli faktör de kültürel turizmin katma değerinin diğerlerine göre daha yüksek olmasıdır. Program ve güzergâh belirlemede yerli ve yabancı tur operatörleri önceliği genelde kültür ve tabiat varlıklarına (“*Kültür varlıkları*”; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır. TBMM, Kanun No. 5226-1) verirler. Türkiye’de deniz, güneş ve kum üçlüsünden yararlanmak isteyen yerli ve yabancı turistleri ağırlamaya yönelik tesislerin yakın çevresi çok sayıda antik kent, müze ve ören yeri (“*Ören yeri*”; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır. TBMM, Kanun No. 5226-7) barındırır. Buralarda konaklayan turistlere çok çeşitli günlük tur imkânları sunulmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda yapılan bir çalışmada (Kılıçarslan *et al.* 2015), Dünya Turizm Örgütü’nün 2011’de yayımladığı «Tourism Towards 2030 (Global Overview)» raporu verileri analizleri sonrasında, deniz, güneş ve kum turizminin yerini heyecan, öğrenme ve eğlence turizminin alacağı ve dünya turizm sektörüne yön vereceği savlanmaktadır. Gerek günlük gerekse daha uzun süreli kültür turları olsun, rehberin anlatımları içerisinde tarih, sanat tarihi ve arkeoloji en önemli bölümü oluşturur. Bu bağlamda her üç konunun da rehberlik eğitimi içerisinde önemi büyüktür ve sadece bir dönem verilmesi kesinlikle yetersizdir. Bu nedenle, söz konusu üç disiplinin rehberlik öğretiminin başlangıcından mezuniyete kadar doğru bir planlamayla, birbirleriyle uyumlu ve detaylı olarak verilmesi, arkeoloji ve sanat tarihi derslerinin bir kısmının mutlaka ören yerleri, müze vb. yerlerde uygulamalı yapılması, geleceğin rehberlerine büyük faydalar sağlayacaktır. İlk dört dönem, genel olarak ülke ve uygarlıklar tarihi, takip eden dönemlerde de öğrencinin uzmanlaşmak isteyeceği alanda, daha detaylı, derinlemesine ve uygulamalı eğitim almasına imkân tanıyan bir ders programı sektöre donanımlı rehberler kazandıracak ve

Türk Turizmi'ne önemli katkılar sağlayacaktır (Kürkçü 2017).

Yurt dışındaki rehberlik eğitimlerinde arkeoloji, kültürel varlıklar, tarih ve sanat tarihi dersleri ağırlıklıdır. Yenipınar ve Zorkiriş'in (2013) Avrupa ülkeleri ve Türkiye'de rehberlik eğitimi konusunu ele aldıkları çalışma bu konuda dikkat çekicidir. Türkiye'de rehber adaylarının lüzumsuz bulunmasına rağmen ders programlarında yer alan ve hatta kimi öğrencilerin gereksiz yere dönem ve vakit kaybetmelerine neden olan işletme ve ekonomi derslerinin, bir çok Avrupa ülkesinin rehberlik eğitimi programlarına dahil olmadığı görülür. İtalya, Fransa, İsviçre ve Yunanistan'ın aralarında bulunduğu yabancı ülkelerde rehberlik eğitimine kabul şartlarının başında en az bir yabancı dil bilmek gelmektedir.

Yunanistan'da rehberlik eğitimi konuları incelendiğinde, 1070 saatlik derslerin büyük bir bölümünü kültürel varlıklar ve tarih konularının [Söz konusu süreçte 340 saat arkeoloji (klasik arkeoloji 120, Bizans ve Post Bizans arkeolojisi 120, tarih öncesi arkeolojisi 80 ve arkeoloji hukuku (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu) 20 saat] oluşturduğu görülür. 310 saat tarih (Antik Yunan tarihi 50, Bizans tarihi 50 ve modern Yunan tarihi 50 saat) ve 100 saat sanat tarihi eğitimi verilmektedir. Bunu 110 saat arkeoloji müzelerinde ders ile 260 saat ören yeri ziyareti ve alanda rehberlik uygulamaları izler. Ekoloji ve çevre 60 saat, dinler tarihi 40 saat, mimarlık tarihi, tiyatro tarihi, Antik Yunan edebiyatı, folklor, turizm hukuku ve turizm gelişimi, doğal ve turizm coğrafyası, seyahat acentesi ve hoteller, uygulamalı rehberlik ve uygulamalı otobüste rehberlik dersleri 30 saattir.

Mitoloji 20 saat, modern Yunan edebiyatı 20, ilk yardım 20, turist psikolojisi 20 ve yer bilimi (jeoloji), taşıl bilimi (paleontoloji) ve mağara bilimi (speleoloji) konuları tek ders olarak 20 saat okutulurken düzgün konuşma (ortofoni) 10 saattir (Kalamboukidou 2012).

Fransa'da turist rehberliği eğitimi ve mesleği Uzlyte'nin (2013) çalışmasında detaylıca ele alınmıştır: Rehberlik, 1 Ağustos 2011 tarihli yasa doğrultusunda, önce yasal sonra da akademik bir statüye kavuşmuştur. Yasa öncesindeki müze, anıt ve ören yeri gezilerini gerçekleştirme hakkına sahip 4 farklı rehberlik türü bu yasayla tek isim altında (uzman rehber/guide-conférencier) bir araya gelmiştir. En az 3 yıllık mesleki lisans ya da farklı disiplinler üzerinden 5 yıllık yüksek lisans öğrenimi sonrasında, mesleği icra etmeye imkân tanıyan belgeye hak kazanılır. Bunun için yerine getirilmesi gereken 3 şarttan ilki yabancı dildir.

Fransa'da rehberlik belgesi eğitimine kabul için, arkeoloji, sanat tarihi, kültürel aracılık (médiation culturelle), iletişim, turizm-rekreasyon-ağırlama-animasyon, DEYU (dil, edebiyat ve yabancı uygarlıklar) vb. lisans bölümlerinde iki yıl eğitim almış olmak ve iyi bir yabancı dil seviyesi gerekmektedir. Bu kriterlere uyanlar bir dosya hazırlayıp mülakattan geçerler ve başarılı olanlar eğitime katılmaya hak kazanırlar. Düzenleme sonrasında, tüm Fransa için kontenjan miktarları 16 ile 25 kişi arasında sınırlandırılan toplam 10 üniversiteden, her yıl yaklaşık 230 rehber mezun olur ve sektöre katılır. Uzun yıllar dünyanın en çok turist çeken ülkesi Fransa'da yıllık mezun rehber sayısı yaklaşık 230 kişiyle sınırlanırken Türkiye'de tüm rehberlik bölümlerinin toplam kontenjanı 3212 kişidir (ÖSYM 2017 Sayısal Verileri). 21. yüzyıl başlarına değin gözde ve saygın bir meslek olan turist rehberliği, üniversitelerde bölüm sayılarındaki artış ve düşük kaliteli eğitim sonrasında sektörde sayıları günden güne artan, tavizkâr, kendine yer edinmek için meslek etiğinden uzak rehberlerin çoğalması ve turizmdeki gerileme gibi nedenlerle gençlerin tercih ettikleri meslekler arasında, üst sıralardaki yerini kaybetmektedir. Yeterli eğitimin verilmediği birçok kurumdan mezun gençler, rehber olabilmek için katıldıkları yabancı dil sınavında başarılı olamamaktadırlar (Kürkçü 2016, Tablo. 3). Bu kurumların hatalı uygulamalarının olumsuz etkileri günden güne artmaktadır. Bunlara rağmen, yaratacağı sorunlar ve sonuçları düşünülmezsin, yabancı dil sınavlarında başarılı olamayan

mezunlara Türkçe rehberlik hakkı verilmesi için baskılar yapılmaktadır. Bunda da acentaların rolü göz ardı edilemez. Bu talebin kabul edilmesi halinde başta rehberlik mesleği olmak üzere tüm turizm sektöründe yaratılabilecek sorunlar yakın gelecekte daha fazla hissedilecektir.

Turizmde son yıllarda yaşanan sıkıntılara rağmen açılan bölüm sayısındaki artış, sadece eğitim kalitesi düşük, niteliksiz rehber yetiştirilmesine değil aynı zamanda donanımlı rehberlerin meslekten çekilmesine, sektör değiştirmesine sebebiyet vermektedir. Köroğlu ve Avcıkurt'un (2014) rehberlerde motivasyon ve performans ilişkisi üzerine yaptıkları çalışmada, meslekte 15 yılın üzerinde deneyim sahibi rehberler en yüksek performansa sahipken en düşük performanslıların 1 yıldan az çalışanlar olduğu ortaya konmuştur.

“4 yıllık turizm rehberliği lisans eğitiminin sağladığı yarar; TUREB'in düzenlemiş olduğu uygulama gezisine katılım hakkı vermesidir. Turist rehberliği kokartını alabilmem için gerekli olan yasal şartların yerine getirilmesini sağlamıştır. Verilen eğitim son derece niteliksizdir. Böylece öğrenciler mezun olduklarında nitelikli bir turist rehberi değil sadece turist rehberi olma hakkını elde etmişlerdir. Yasalara ve verilen eğitime göre turist rehberi olma hakkını elde eden kişi nitelikli olarak turist rehberliği mesleğini icra edebilir anlamına gelmez.

Yabancı dil dersleri gramer ve ezber üzerine işleniyor. 4 yıl boyunca tüm Rusça derslerimin ortalaması AA olmasına rağmen Rusça konuşamıyorum” (Yeni Mezun).

Bölümlerin açılmasında her şeyden önce mesleğe katkı sağlayacak kriterler belirlenmeli, sektörün ihtiyaçları ve turizmin değişen dinamikleri doğrultusunda eğitim programları hazırlanmalıdır. Sektör ihtiyaçları belirlenmeden, mevcut rehberlik bölümlerinde gerekli reform ve düzenlemeler yapılmadan ve bilhassa bölümlerle ilgisi olmayan akademisyenler ayıklanmadan yeni bölümler açılmamalıdır. Bu tür uygulamalarla belki bir yönden rehberlik eğitimiyle ilgisi olmayan akademisyenlere rehberlik bölümlerinde, liyakata bakılmaksızın iş alanı yaratılırken, diğer yönden, dolaylı da olsa rehberlikte uzun yıllar çalışmış, yetişkin ve tecrübeli kişilerin turizm sektöründen uzaklaşmalarına neden olunmaktadır. Bu bağlamda, İstanbul'da rehberlik lisans bölümü bulunmazken Konya'daki kurumlarda toplam 5 adet rehber yetiştiren bölüm olması düşündürücüdür.

“Bütün fakültelerimizi joker öğretmenlerden arındırmalıyız. Bir eğitmenim her sene, bir önceki sene girdiği saçma dersten daha saçma bir derste karşıma çıkıyor” (3. sınıf öğrencisi).

“Üniversite bana kalırsa hayatımdan 2 senemi çaldı. Bunun sebebi ise aldığımız onlarca saçma sapan ders” (Yeni Mezun).

Üniversitelerde ilk iki yıl temel rehberlik dersleri, sonrasında da öğrencilerin çalışmak istedikleri bölgeler ve uzmanlaşmak istedikleri alanlar üzerine öğretim olanağı sunulmalıdır (Kürkçü 2017). Bu konu öğrencilerce de dile getirilmiştir:

“...Rehberlik yapmak isteyen öğrencilerin hangi bölgelerde mesleklerini icra etmek istedikleri tespit edildikten sonra çalışmalar bu şekilde düzenlenmelidir. Örneğin Marmara Bölgesi'nde rehberlik yapmak isteyen biriyle Karadeniz Bölgesi'nde çalışmak isteyen alacağı ders konuları çok farklı olacaktır”.

Çokişler (2017) yakın geçmişte sunduğu bir çalışmada 9 farklı yöntemle rehber yetiştirildiğini

ifade etmiştir. Bu yöntemler azaltılmalı ve ders programları bir an önce belli bir standarda kavuşturulmalıdır. Turist rehberliği eğitimi tartışmasız lisans seviyesinde, 4 yıl olmalı, ön lisans programları ise mevcut 4 yıllık programların sayısı da dikkate alınarak kapatılmalı, tezsiz yüksek lisans programları iptal edilmelidir. Bununla birlikte daha önceki bir çalışmada (Kürkçü 2017) vurgulandığı üzere tezli yüksek lisans programlarına öğrenci alımı turist rehberliği bölümleri dışında sadece tarih, arkeoloji, sanat tarihi, iletişim ve yabancı dil bölümü mezunları ile sınırlandırılmalıdır. Turist rehberliği sertifika programları iptal edilmelidir.

Rehberlik eğitiminde bir diğer önemli konu iletişimdir. Doğru bilgiyi en iyi biçimde karşındakilere iletmek, ziyaretçilerin anlatılanlara ilgisini ve devamlılığını sağlamak için iyi bir iletişim eğitimi kaçınılmazdır. Bunun yanında rehber adayları, genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı ve rehber örgütlenmesi konularını bildikleri takdirde aidiyet hisleri daha çabuk ve kolay gelişecektir. Bu duygulara sahip rehberlerin vereceği hizmet daha nitelikli olacaktır (Özoğul & Ege 2018).

Sonuç

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda rehberlik eğitimi sorunları birçok kez ele alınmış ve çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur. Tüm bunlara rağmen hatalı uygulamalara ısrarla devam edilmesi ve plansız bölümler açılması neticesinde yabancı dili zayıf, eğitimi eksik, donanımı yetersiz mezunların sayısında artış yaşanmaktadır. Bu gidişatı değiştirmek için acilen bir takım önlemler alınmalı, aksi takdirde mesleğin yakın gelecekte etkinliğini ve saygınlığını yitireceği bilinmelidir. Bu amaçla öncelikle meslek yasasında belirtilen ders ve konularda birtakım güncellemelere gidilmeli, ardından üniversitelerin ders programları ve içerikleri yukarıda ele alınan kriterler doğrultusunda gözden geçirilmelidir. Müfredat ve ders içerikleri hazırlanırken öncelikle üniversitenin bulunduğu bölgenin kültürel varlıkları, değerleri ve sonrasında birlikte çalışılacak turistlerin beklenti ve ilgi alanları göz önünde bulundurulmalı, üniversiteler TUREB ve Rehber Odaları ile uyum içerisinde olmalıdır. Sektörde başarı için rehber adaylarına çalışmak istedikleri bölgeler ve uzmanlaşmak istedikleri konulara göre ders seçme olanağı sağlanmalıdır. Ders özetinde konunun değerlendirmesi devam etmeli, rehberlik mesleğine ve öğrencilere katkı sağlamayacak dersler kesinlikle programlardan çıkarılmalıdır. Hocaya göre ders yaratmakta ısrar edildiği, bazı derslerin konu hakkında hiçbir eğitimi olmayan kişilerce verildiği birçok üniversitede karşımıza çıkmaktadır. Bir öğrenci bu durumu “*araç kullanmasını bilmeyenlerden şoförlük dersi almak gibi bir şey*” örneğiyle eleştirmiştir. Rehberlikte gerekli temel derslerin her üniversitede seçmeli değil zorunlu olarak ve mutlaka uzmanlarınca verilmesine özellikle dikkat edilmelidir. Turizm fakültelerinde, ortak derslere göre akademisyen kadrosu açma uygulamaları ve rehberlik eğitiminde olması gereken dersler göz önüne alındığında, turist rehberliği bölümlerinin turizm fakültelerinden ayrılarak sosyal ve beşeri bilimler ya da insan ve toplum bilimleri fakülteleri çatısı altına alınmaları mesleğin ve ülke turizminin geleceği için daha faydalı olacaktır.

Ekler

Ek 1. Rehberlik Bölümleri Programlarındaki Gereksiz Dersler (Benzer isimli çok sayıda ders tek isim altında verilmeye çalışılmıştır):

Zorunlu

Bar ve Kokteyl Bilgisi	Beslenme İlkeleri
Biletleme	Biletleme ve Rezervasyon I (Manuel)
Biletleme ve Rezervasyon Sistemleri (Galileo)	Bilgi Teknolojileri Kullanımı
Bilgisayar Kullanımı	Destinasyon Yönetimi ve Pazarlaması
Doğada Yaşam	Dünya Coğrafyası ve Destinasyonları
Dünya Coğrafyası ve Seyahat Destinasyonları	Dünya Mutfakları ve Kültürü
Dünya Turizm Destinasyonları	Ekonomi
Ekonomiye Giriş	Eski Yerleşim Yerleri
Etkinlik Yönetimi	Finansal Yönetim
Fotoğrafçılık	Genel Ekonomi
Genel İşletme	Genel Muhasebe
Genel Pazarlama	Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım
Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı	Genel ve Mesleki İletişim
Girişimcilik	Güzel Sanatlar
Halk Bilimi	Halkla İlişkiler
Hizmet Sektöründe Kalite Yönetimi	Hukuk
Hukuk Başlangıcı	Hukuka Giriş
Hukukun Temel Kavramları	İktisat ve Turizm
İnsan Kaynakları Yönetimi	İş Hayatı İçin Yabancı Dil
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	İşaret Dili
İşletme	İşletme Bilimine Giriş
İşletme Politikası	İşletmeciler İçin Matematik
İşletmeciliğe Giriş	İstatistik
Konaklama İşletmeleri	Kongre ve Fuar Yönetimi
Küresel Turizm İşletmeciliği	Mali Tablo Analizi
Muhasebe	Muhasebe İlkeleri
Müze Rehberliği	Müze Yönetimi
Örgütsel Davranış	Örgütsel İletişim
Osmanlıca	Otel İşletmeciliği
Otel Otomasyonu	Pazarlama
Rekreasyon	Rekreasyon Liderliği
Sağlık Tedbirleri ve İlk Yardım	Şehir ve Medeniyet
Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü	Yönetimi
Seyahat Destinasyonu	Seyahat İşletmeciliği Paket Programları
Seyahat İşletmeleri Yönetimi	Seyahat İşletmelerinde Mesleki Paket Prç Kullanımı
Seyahat ve Turizm Hizmetleri Pazarlaması	Seyahat ve Turizm Sektöründe Güncel Gelişmeler ve Sorunlar
Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	Sosyal Davranış ve Protokol Kuralları
Stratejik Yönetim	Sürdürülebilir Turizm
Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı	Temel Ekonomi
Temel Hukuk	Ticari Matematik
Toplumsal Sorumluluk ve Sağlıklı Yaşam	Travel Management
Tur Organizasyonu ve Yönetimi	Tur Planlaması ve Yönetimi
Tur Yönetimi	Turizm Destinasyonları Ekonomisi
Turizm Ekonomisi	Turizm Ekonomisi Politikası ve Planlaması

Turizm Girişimciliği	Turizm Hukuku ve Mevzuatı
Turizm Hukuku ve Turist Hakları	Turizm İşl. Yönetim Sorunları ve Çözüm Önerileri
Turizm İşletmeciliği	Turizm İşletmeleri Yönetimi
Turizm İşletmelerinde Çağdaş Yönetim Modelleri	Turizm İşletmelerinde Güncel Sorunlar
Turizm İşletmelerinde İletişim	Turizm İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi
Turizm İşletmelerinde Kariyer Yönetimi	Turizm İşletmelerinde Liderlik
Turizm İşletmelerinde Maliyet Analizleri	Turizm İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları
Turizm İşletmelerinde Örgütsel Davranış	Turizm İşletmelerinde Reklam ve Tanıtım
Turizm İşletmelerinde Stratejik Yönetim	Turizm Mevzuatı
Turizm Pazarlaması	Turizm Politikası ve Planlaması
Turizm ve Boş Zaman Pazar Araştırmaları	Turizm ve Kentleşme
Turizm ve Seyahat Ekonomisi	Turizm ve Ulaştırma
Turizmde Güncel Konular	Turizmde İletişim ve Halkla İlişkiler
Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi	Turizmde Konaklama ve Yeme İçme Hizmetleri
Turizmde Pazarlama Araştırmaları	Turizmde Tanıtım ve Satış Geliştirme
Turizmde Tanıtım	Turizmde Tüketici Davranışı
Turizmde Yönetim ve Organizasyon	Turizmde Giriş
Turizmin Güncel Sorunları	Ulaşım Hizmetleri Bilgisi
Ulaştırma ve Havayolu İşletmeciliği	Uluslararası Turizm İlişkileri
Uluslararası Turizm Politikaları	Uygulamalı Ofis Yazılımları I
Uygulamalı Ofis Yazılımları II	Yiyecek İçecek Hizmetleri
Yönetim Organizasyon	Yönetim ve Organizasyon

Seçmeli

Amatör Denizcilik	Animasyon ve Rekreasyon
Anlam ve Gösterge Bilim	Arjantin Tango
At ve Ahır Bakımı	Atlı Turizm Rehberliği
Beden Eğitimi	Beslenme ve Hijyen
Biletleme	Biletleme ve Otomasyon Sistemleri
Bilgisayarlı İstatistik Uygulamaları	Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Yönetimi
Binicilik	Catering
Tüketici Davranışları	Deniz Turizmi ve Yat İşletmeciliği
Destinasyon Pazarlaması	Destinasyon Yönetimi
Drama	Dünya Coğrafyası ve Destinasyon Pazarlaması
Dünya Coğrafyası ve Seyahat Organizasyonu	Dünya Mutfakları
Dünya Müzikleri	Dünya Turizm Hareketleri
E-Ticaret	Etkinlik Turizmi
Etkinlik Yönetimi	Finansal Yönetim
Fiziksel Tasarım	Genel İşletme
Genel Muhasebe	Girişimcilik
Girişimcilik ve İş Planı	Güncel Turizm Sorunları
Güzel Sanatlar	HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points)
Halkla İlişkiler	Hastane Hizmetleri ve Sağlık Otelciliği
Hijyen ve Sanitasyon	Hizmet Sektöründe Kalite Yönetimi
Hukukun Temel Kavramları	İkram Hizmetleri

İnsan Kaynakları Yönetimi	İnternet ve Pazarlama
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	İşletme Matematiği
Kampüs Rehberliği	Kariyer Planlama
Konaklama İşletmeciliği	Konaklama Sektöründe Hijyen ve Sanitasyon
Kongre ve Fuar Organizasyonu	Kongre ve Fuar Yönetimi
Kongre ve Toplantı Organizasyonu	Küreselleşme ve Turizm
Kurum Kültürü	Macera Rekreasyonu
Müşteri Bağlılığı	Müşteri Hizmetleri Yönetimi
Müşteri İlişkileri Yönetimi	Önbüro Yönetimi
Örgütsel Davranış	Otel İşletmeciliği
Otel İşletmeciliği Paket Programları	Otel İşletmeleri Otomasyonu
Otel İşletmelerinde Müşteri İlişkileri Yönetimi	Otel İşletmelerinde Yönetim Bilgi Sistemi
Proje Kültürü	Seyahat İşletmelerinde Biletleme ve Rezervasyon
Rehber İşletme İlişkileri	Rekreasyon Hizmetleri Yönetimi
Rekreasyon ve Animasyon Yönetimi	Satış İlkeleri ve Yönetimi
Satış Teknikleri ve Yönetimi	Şehir ve Medeniyet
Seyahat Acentaları ve Tur Operatörleri	Seyahat İşletmeciliği Otomasyonu
Seyahat İşletmeciliği Paket Programları	Seyahat İşletmeleri Muhasebesi
Seyahat İşletmelerinde Merkezi Rezervasyon Sistemi	Seyahat ve Turizmde Özel Olaylar
Seyahat ve Ulaştırma Hizmetleri	Sosyal Davranış ve Protokol Kuralları
Sürdürülebilir Turizm	Süreçsel Drama
Tasarım Kültürü	Teknoloji ve Toplum
Toplam Kalite Yönetimi	Toplantı Turizmi ve Kongre Endüstrisi
Toplantı ve Kongre Yönetimi	Toplantı, Teşvik, Etkinlik ve Fuar Turizmi
Topluma Hizmet Uygulamaları	Tüketici Davranışı
Tur Operatörlüğü	Tur Planlaması ve Operasyonu
Tur Planlaması ve Yönetimi	Turizm Destinasyonları Ekonomisi
Turizm Ekonomisi	Turizm İşletmelerinde Bütçeleme
Turizm İşletmelerinde Finans Yönetimi	Turizm İşletmelerinde Hizmet Kalitesi Yönetimi
Turizm İşletmelerinde Örgütsel Davranış	Turizm İşletmelerinde Pazarlama İletişimi
Turizm İşletmelerinde Toplam Kalite Yönetimi	Turizm Pazarlaması
Turizm Planlaması, Politikası ve Sürdürülebilirlik	Turizm Politikası ve Planlaması
Turizm Sektöründe Girişimcilik	Turizm Yatırımları ve Proje Analizi
Turizmde Belge Yönetimi ve Raporlama	Turizmde Drama
Turizmde E-Ticaret Uygulamaları	Turizmde Girişimcilik
Turizmde Güncel Konular	Turizmde Güncel Sorunlar
Turizmde Halkla İlişkiler	Turizmde İş-Çalışan Sağlığı ve Güvenliği
Turizmde Kalite Yönetimi	Turizmde Markalaşma
Turizmde Merkezi Rezervasyon Sistemleri	Turizmde Örgütsel Davranış
Turizmde Proje Özel Konuları	Turizmde Rekreasyon
Turizmde Sosyal Davranış ve Sosyolojik Yaklaşımlar	Turizmde Sürdürülebilirlik
Turizmde Tanıtım ve Satış Geliştirme	Turizmde Tüketici Davranışları
Turizmde Ulaştırma Sistemleri	Turizmde Ürün Yönetimi ve Farklılaştırma
Turizmde Yatırım Proje Değerlendirme	Turizmde Yönetim Bilgi Sistemi
Turkish Labor Law	Uluslararası Havayolu Biletleme
Uluslararası Mutfak Kült. Ve Yemek Tas.	Uluslararası Otel İşletmeciliği
Uluslararası Turizm	Uluslararası Turizm Hareketleri

Uluslararası Turizm İşletmeciliği	Uluslararası Turizm Pazarları
Uzak Doğu Dinleri	Verimlilik Yönetimi
Web Tasarımı	Yatırım Proje Analizi
Yer Hizmetleri Yönetimi	Yiyecek ve İçecek İşletmelerinde Donanım
Yönetim Muhasebesi	Yönetim Organizasyon
Yönetim ve Organizasyon	Ziyafet Yönetimi ve Protokol Servisi Yurtdışında

KAYNAKÇA

- Çetin G. & Kızılırmak İ. (2012). “Türk Turizmde Kokartlı Turist Rehberlerin Mevcut Durumunun Analizi”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi XIV/II* (2012) 307-318.
- Çokışler N. & Öter Z. (2014). “Türkiye’de Turist Rehberliği Veren Eğitim Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma”. *15. Ulusal Turizm Kongresi, Engelsiz Turizm* (13-16 Kasım 2014). (2014) 196-209.
- Çokışler N. (2017). “Turizm Rehberliği Eğitiminde Çeyrek Asırdır Değişmeyen Parçalanmış Yapı Sorunu”. *3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı* (1-3 Kasım 2017). Cilt 2 (2017) 324-335.
- Güven Ö. Z. & Ceylan U. (2014). “Lisans ve Ön lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Okullardaki Müfredatların Turizm Rehberliği Meslek Yönetmeliğine Uygunluğunun İncelenmesi”. *15. Ulusal Turizm Kongresi* (13-16 Kasım 2014). (2014) 186-195.
- Hacıoğlu N. & Demirbulat Ö. G. (2014). “Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitiminin İlgili Mevzuat Çerçevesinde Kavramsal Analizi”. *15. Ulusal Turizm Kongresi* (13-16 Kasım 2014). (2014) 170-185.
- Kalamboukidou E. (2012). Greek Educational System for Tourist Guides by Efi Kalamboukidou. Source: <<http://www.wftga.org/tourist-guiding/education-tourist-guides-worldwide/greek-educational-system>>.
- Kılıçarslan D., Demir Y. & Caber M. (2015). “Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Türkiye Kültürel Miras Unsurları İle İlgili Bilgi ve Deneyimlerinin Tespiti”. *16. Ulusal Turizm Kongresi* (12-15 Kasım 2015). (2015) 1-19.
- Köroğlu Ö. & Avcıkurt C. (2014). “Turist Rehberlerinin Motivasyonu ile Performansı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 39 (2014) 45-60.
- Kürkçü M. (2016). “Turist Rehberliği Eğitimi Konusunda Değerlendirmeler”. *17. Ulusal Turizm Kongresi Akademi Sektör Buluşması* (20-23 Ekim 2016). (2016) 1098-1118.
- Kürkçü M. (2017). “Turist Rehberliği Eğitimi Sorunları, Sektöre Etkileri ve Çözüm Önerileri”. *3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı* (1-3 Kasım 2017). Cilt 2 (2017) 264-274.
- Özoğul G. & Ege Z. (2018). “Mesleki Bağlılık: Tanımı, Boyutları ve Turist Rehberleri Açısından Önemi”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 66 (2018) 366-384.
- Uzlyte L. (2013). *Le Statut de Guide-Conférencier, Une Profession Unique à Préserver*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Université Sorbonne Nouvelle-Paris 3, UFR Arts & Medias, Département de Médiation Culturelle. Paris 2013.
- Yarcan Ş. (2007). “Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme”. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 18/1 (2007) 33-44.
- Yenipınar U. & Zorkirişçi A. (2013). “Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi”. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10/2 (2013) 111-136.